

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Den Hellige fader taler til sine polske barn. — Menneskets liv og historiens lære. — I Kristi etterfølgelse. — Kardinal Mundelein. — Herhjemme. — Fra redaksjonen.

Den Hellige fader taler til sine polske barn.

Pave Pius XII har i Castel Gandolfo mottatt den polske kardinalprimas dr. August Hlond i spissen for alle i Rom boende polakker, hvoriblandt også befant sig den polske sendemann ved den Hl. Stol og jesuittergeneralen pater Wladimir Le'dochowski Ved denne leilighet holdt Kristi statholder en gripende tale — mange av de tilstedeværende kunde neppe beherske sin gråt da de til sist knelende mottok den faderlige velsignelse for «dere og alle den polske nasjons barn.»

Den Hl. fader uttalte bl. a.:

«Dere, dyrebare sønner og døtre, er kommet her for i denne for deres fedreland så smertefylte stund og for deres nasjonale liv så tragiske øieblikk å be om vår velsignelse. Dere er kommet under ledelse av deres ærverdige primas og ledsaget av mange av deres prester for å gi oss et bevis på deres inderlige forbindelse med den katolske religion — ikke for å stille fordringer eller beklage dere, men kun for fra våre leber å høre de ord som kan bringe trøst i deres lidelse. Hundretusener av stakkels menneskebarn er allerede falt eller tatt skade på sjel og legeme som ofre i denne krig, som dere vet at vi har gjort alt som stod i vår makt for å forhindre. I det dette nu drar forbi vårt blikk som en visjon alle de mange flyktingers angst og fortvilelse, og vi hører den sørgende gråt fra alle de mødre og hustruer, hvis kjæreste eie er falt på slagmarkene. Vi hører de klagende stemmer fra de gamle og fra alle de syke som er blitt tilbake uten noen til å hjelpe sig — barnenes rop på sine foreldre og de siste sukk av døende som ikke alle er soldater. Og all deres lidelse og sorg er også vår lidelse og vår sorg. En fars kjærlighet til sine barn er uten grenser, og alle Kirkens sønner har en plass i vårt hjerte.

Men denne faderlige kjærlighet er ikke den eneste

skatt dere eier. For Guds og hans stedfortreders ansikt og for alle mennesker i god vilje har dere bevart den skatt som ligger i besiddelsen av et ukuelig hertesinn som har fylt selv deres fiender med beundring og aktelse. Dere lyser i nutidens mørke som deres forfedre gjorde i deres nasjonale historie siden de for mer enn 10 århundre siden viet sig til Kristi tjeneste og siden mange ganger har vært de tapre forsvarere av det kristne Europa.

Dere har ennu den tro som intet kan berøve dere og som har den samme verdi som før. Polens vei har ofte for vært tragisk, men er atter blitt lykkelig skjønt den er gått gjennom strømmer av blod og tårer. Den har rummet avgrunner av lidelse, men også høidepunkter av triumfer og lange fredsprioder hvori religion, litteratur og kunst har blomstret.

Ett er aldri gått tapt i deres historie: deres tro. Aldri har det vært et Polen uten tro eller skilt fra Kristus. Vi vil derfor inderlig håpe at Gud i sin godhet aldri vil tillate at det skal bli lagt noen hindring i veien for utøvelsen av deres tro i deres land. Vi vil også håpe at det katolske liv fremdeles må utfolde sig dypt og inderlig i Polen, skjønt det motsatte er å frykte etter Guds fienders altfor kjente planer. Vi håper også at deres religion og alle utslag av troens liv må kunde opretholdes i deres byer og landsbyer og at hele den katolske velgjørenhetsvirksomhet, dens sociale aksjon og undervisningsinstitusjoner må få nyte frihet som de er berettiget til. Vi ansporer de katolske prester til å fortsette med sitt religiøse virke og uansett de ytre omstendigheter arbeide videre ikke bare med bønn, men med modige ord og i sterk tro. Deres lidelser må dere bære med håp og ikke med hevntanker og hat.

Vi opphører aldri med å minne om at bare ved rett-

ferdighet og kjærlighet kan freden atter bli mulig i denne forpinte verden — den fred som millioner av sjeler nu opsender bønner om til Gud Herren.

Vi ber dere ikke om å tørke tårene, ti Kristus som selv gråt over Lazarus' død vil engang gjengjelde dere de tårer dere fellor for deres døde og for Polen, som aldri kan dø. Som kristne vet vi at selv som bedrøvede kan vi være glade, og lever ikke i enhver av dere en del av Chopins udødelige sjel, som ved sin musikk skapte dyp og varig glede ut fra de stakkels menneskelige tårers veld? Når selv et menneske er i stand til dette, hvad kan da ikke Guds visdom og godhet formå å skape av guddommelig nåde ut av deres gråt — en nåde vi stadig nedber over dere.

Dyrebare sønner og døtre — vi skjenker dere vår apostoliske velsignelse og vi utstrekker denne velsignelse til å gjelde alle Polens barn og alle, til hvilke deres tanker går!

Menneskets liv og historiens lære

Så lenge menneskeheten har levd på jorden har den hatt en historie — og på et meget tidlig utviklingstrin har den følt trang til å opbevare denne historie slik at de etterfølgende slektledd har kunnet erfare, hvilket mot og hvilken tapperhet deres forfedre hadde utvist i kampen for tilværelsen — den kamp som begynte da Paradiset lukket sine porter etter at det onde hadde fått tak i menneskenes sinn. Den første historie blev opbevart på menneskenes lepper — det neste skritt var deres festning i billedtegn på sten. Så løsgjorde ordene sig fra tungen og blev til tegn og de tok historieskrivningen fatt.

Men meget snart forstod man at denne historieskrivning måtte ha et fast grunnlag, et utgangspunkt om man vil. I hele det virvar av brokete hendelser som den gjen-gav, begrep det tenkende individ at det måtte være en mening bak — det kunde ikke bare være blinde tilfældigheters makt. Man søkte å finne denne mening og først da tok den *virkelige* historieskrivning fatt — den som forvandler kunnskap til erkjennelse idet den viser veien fra slektenes gang ånn til individets ferd. Alle store historieskriver har gitt resultatene av sine granskninger en utforming i overensstemmelse med den objektive sannhets krav og har ikke nøid sig med å fortape sig i utslagene av såvel den enkeltes som folkenes subjektive ønsker og begjær — de som tilsynelatende danner historien men i virkeligheten bare er brikker i hendene på de gode og onde åndsmakter. Påvisningen av menneskeslektens forhold til disse er historikernes egentlige opgave — deres kall er: «å gjøre denne jord og deres beboeres historie *gjennemsiktig*».

Da Goethe skrev sitt mesterverk om individets skjebne med alle dets sinns gåter og avgrunner, sin berømte «Faust», innledet han med en «Prolog im Himmel». Han bygget altså hele sitt syn på den jordiske tilværelse på en overjordisk, en guddommelig idé, og gav dermed denne tilværelse en mening. Et stort dikterverk søkte dermed å kaste lys over alle tiders største problem: «Hvad er

mennesket og hvorfor er det her på jorden?» — men i ennu høiere grad kan menneskehetens historie gi oss svaret, forutsatt at den berettes oss ut fra et menneskesinn som kjenner og godtar dens «prolog i himlen».

*

Dette gjorde på sin måte allerede antikkens historieskriverne. De visste om det høiere lys over tilværelsen, og Platon taler om «det symbolsk ordnede kosmos som en levende organisme i det guddommelige Logos' idé», idet han ser «det kosmiske liv som utfolder sig i tiden som en avbildning av en åndelig urform i uforanderlig lys og liv». — Aristoteles gir omrisset av en organisk verdenserkjennelse, og romersk tenkning er inne på ideen om et universelt rike. Persene vet om kampen mellom det gode og onde prinsipp. Men først i jødernes historie møter vi selve inspirasjonens lysende kraft gjennom alt, som berettes i det gamle testamente, og historiefortellingen der har en stilistisk og ophøid konsekvens, som til sist kulminerer og finner sin utløsning i Guds sønns fødsel, i det guddommeliges innslag i det menneskelige, hvor det evige helliger alt det tidsbestemte.

Efter hvert som den kristne tro vinner mer og mer utbredelse får den kristne livs- og verdensanskuelse mer og mer fotfeste og dermed det kristne grunnsyn på historiens begivenheter, i stadig kamp med antikke og gnostiske ideer. St. Augustin gikk i spissen for denne utvikling idet han i «De civitate Dei» betonte den menneskelige viljes frie valg mellom det gode og det onde som historiens primus motor. Middelalderens store teologer hadde i grunnen intet å endre i dette når de nedskrev historiske hendelser og på linje med dette sammenfattet Dante «historiens høide, dybde og bredde gjennom en tusenårig epoke i kristendommens begrep».

Men efter hvert som den nominalistiske retning innenfor middelalderens filosofi satte det menneskelige i rent jordisk forstand i høisetet blev også det historiske syn preget av dette, som vi så treffer helt utformet i renessansens humanisme og videre fremover. Machiavelli ser historiens mening i «fremelskning av det sterke hensynsløse individ», og først med Bossuet kommer den kristne verdensanskuelse i historieskrivningen atter til heder og verdighet. Megen interesse har i denne forbindelse italieneren Giambattista Vicos arbeider, hvori han åpner nye historiske perspektiver, men hans dyptloddende tanker om en forklart menneskehet som historietviklingens mål og om «ricorso» = alle tings lovmessige kretsløp, om folkenes undergang og opstandelse på ny samt hans kulturkretslære er ennu ikke vidd tilbørlig oppmerksomhet av forskerne, og er derfor ennu ikke fullt belyst til bruk for eftertidens erkjennelse. I Tyskland fører senere Herder og Kant atter en overfladisk historieskrivning inn i dypere leie, og begge hevder tilværelsens mening som rettet mot en etisk utvikling idet de dog er uenig om veien til dette. Herder angir denne vei å gå gjennom nasjonenes utforming som organer for virkelig-gjørelsen av Guds idé med mennesket, og Kant hylder tanken om et velordnet samfund, levende i stadig fred. Med Hegel avsluttes denne periode, som til tross for sitt stort anlagte syn på selverkjennelse og frihetsrealisering som menneskehetens historiske mål dog har vært skjebnesvangert ved sin overvurdering av de rent jordiske forhold og av menneskets evne og krefter til å kunne

hjelp og forløse sig selv. Det var en farlig vei den anviste den menneskelige ånd å gå — en vei som vel kunde føre mot svimlende tinder men alt for ofte endte i pessimisme og materialisme eller i en ideologi, som identifiserte makt med rett. Men med det 19. århundres begynnelse innledes en ny æra for historieskrivningen, idet dens utøvere atter tar som utgangspunkt «prologen i himlen» og atter gjør historien til menneskehetens store læremester.

*

Når vi så til slutt skal undersøke hvorledes de historiske begivenheter i den kristne verdensanskuelses lys kan forklare og hjelpe det enkelte menneske i dets eget liv er det første som frembyr sig, en større mulighet for å kunne innta en fast tillitsfull og urokkelig holdning til alle tidens foreteelser. Det innprentes oss at vi har fått vår frie vilje til å velge mellom godt og ondt og ingen eller intet kan forminske vårt ansvar, hvis vi løfter det drepende våpen mot et medmenneske eller underskriver en mobiliseringsordre. Kausalitetsloven gjelder såvel for det onde som for det gode i vårt jordiske liv, og de forskjellige historiske begivenheters forløp representerer derfor heller ikke det endelige resultat, verdensdommerens avgjørelse kan vi også si, ti: «ikke det gode, det sanne, renheten og troskapen spiller hovedrollen på verdensteatret og forferdelige ting står ennu usonet i folkenes gjeldsbøker — gode handlinger avføder stadig både ondt og godt og i de historiske begivenheters hvirvel slynges stadig våre helligste begreper om rett og mål og mening rundt i det relatives sfære som uopfylte ønskedrømmer.» Vi har kun den kristne tro å sette inn mot historiens tragiske beretning om det forgjengelige i menneskenes virke og i foreteelsenes skjebne idet vi jo ser hvorledes kulturverdier, kulturinstitusjoner og spirituelle verdier opstår, glir ut og går under, fordi allting står under logikkens- og tyngdekraftens lover og det menneskelig-gode og menneskelig-onde til syvende og sist kun søker sin egen seir, slik at middel blir mål og biting hovedsak. Men den kristne tro gir oss visshet for at over hele det kaos, vi mennesker prøver å føre Guds kosmos tilbake til svever dog Guds ånd som alt og alles idé. Vi kan med dens hjelp løse den ut av historiens gang som menneskehetens mening og mål — og det er underlig å se det som vi var inne på i begynnelsen av denne artikkel: hvorledes anelsen om og lengslen etter en overjordisk og overhistorisk guddommelig idé har levd hos alle kulturfolk og fant sin utløsning da evigheten åpenbartes i tiden og Guds sønn blev menneske. Fra da av blev all verdenshistorie til konflikter mellom tro og vantro — folkenes oppgangs- og nedgangsperioder og kulturens opblomstring eller forfall fortøner sig ikke mer som mekaniske naturprosesser men som avhengig av om menneskeheten i disse epoker bestemmer sig for å leve med eller mot de guddommelige prinsipper. Det var St. Augustins store historiske visjon at han så menneskeheten spalte sig i de som hyldet «Gudstalen» og de som tilbad riket av denne verden — den samme klare linje behersket altså middelalderens historiske syn, og vi selv kan intet fastere holdepunkt finne for vår egen bedømmelse av de siste tiders begivenheter, de som utgjør et stort og gripende kapittel av nutidens historie. Og fra disse begivenheter går linjen tilbake til vårt eget

liv med alle dets kamper, nederlag, utvikling, stagnering, tilbakegang, nyopbygning og seire.

Historiens liv er livets historie. Og den inspirerte historieskriver stiller dens lære frem: summen av din og min og alle menneskers livshistorie danner verdens historie, menneskehetens historie på dens vandring mot sin evige bestemmelse.

I Kristi efterfølgelse.

Den hl. Margrete Marie Alacoque

Hvis Vår Herre hadde overlatt kanonisasjoner utelukkende til våre egne, rent menneskelige bedømmelsesevner, vilde antagelig allehelgenslitaniyet sett helt anderledes ut! Adskillige navn som ikke finnes i litaniyet, men som engang strålte i et fyrverkeri av påtatt overnatur og falsk mystisisme, navn som mere blendet enn lystet, vilde da ha sneket sig inn i en himmel som ikke Gud, men vi selv hadde skapt. Og sikkert vilde vi ha strøket en del andre navn fra listen, fordi de tok sig altfor glansløse ut i våre øine.

Det fortelles jo om den hl. Klemens Hofbauer at mange av hans tidsfeller i forferdelse rystet på hodet, da de fikk høre om forberedelsene til hans saligerklæring. De hadde da kjent mannen i årevis, bodd under samme tak med ham og spist ved hans bord, uten at de noensinne hadde lagt merke til noe usedvanlig, enn si noe hellig, i hans livsførsel.

Og mange fromme medsøstre av den hl. Margrete Marie vilde ha snudd sig i sine graver, om de hadde kunnet høre at hennes prosess blev innledet. Men i dette tilfelle vilde de ikke blitt forferdet, fordi hennes liv hadde vært for almindelig, men fordi dette liv hadde artet sig så over alle grenser merkverdig. Hennes nærmeste i klosteret har såvisst aldri lagt skjul på hvad de tenkte om henne. Hun blev betraktet — og stundom foraktet — som synsk, som psykopat, som hysterisk, ja som djevlebesatt!

Man kan ikke si at Margrete selv var skyld i denne opfatning. Fra naturens side var hennes temperament ikke komplisert. Hun var som unge piker flest: livlig, en smule overfladisk med et snev av koketteri. Hun nærte en sund og dyp avsky for alt «mystisk». Hun var en helt almindelig, helt naturlig ung pike. Og hun vilde etter all sannsynlighet blitt en naturlig kvinne og selv en «naturlig» helgen (hvis man da ikke misforstår dette nokså paradoksale uttrykk), om Vår Herre hadde latt hennes anlegg utfolde sig fritt og bonnhørt hennes inderligste ønske: å gå ubemerket gjennom livet.

Men himmelen hadde helt andre planer med Margrete. Gud bonnhørte henne ikke. Tvert imot: Han satte henne så å si i kjærlighetens gapestokk, tilskue for all verden, til eftertanke for noen få utvalgte, til medlidenhet for mange utenforstående, til spott og forakt for de fleste.

Gud gjorde henne til et «tegn» der skulde motsies. Og d e t blev Margrete Maries største sjelstortur.

Da den hl. Frans av Sales grunnla Visitandinnenens nonne-orden utformet han deres klosterregel i den kloke, måteholdne ånd som er typisk for ham. Han slo ikke av på det åndelige livs krav, men han forstod å gi dem en tiltalende form. Han gjorde den «kjedelige» dyd attråverdig. Han skjulte korset blandt rosene. Fullkommenheten var tidligere et ideal, høit og avskrekkende som et fjell. Den vise biskop tok fjellet og smuldret det til partikler: de små daglige plikter. Han var stadig på vakt mot den ytterliggående askese: det sies jo om ham at han forbød søstrene å ha visjoner. Dette karakteriserer hans innstilling. Han likte ikke dem som forsøkte å være engler før de hadde lært å være mennesker.

Forestill dere nu den unge Margrete Marie som postulant i denne orden! De gode søstre, utdannet i den åndelige likevekts skole, må vel ha sett med tvil, om ikke direkte med mistenksomhet, på den nye klosterfelle som alt før sin inntreden vandret på Guds uransakelige veier. Hadde hun ikke i åpen troskyldighet røbet det svar Gud hadde gitt på hennes bønn om å få en god åndelig rådgiver? «Jeg skal selv være din rådgiver» hadde Gud sagt. «Du trenger ingen annen.»

Hennes påstand berodde virkelig på en inspirasjon og blev for øvrig siden bekreftet. Men er det noe under at en slik uttalelse helt fra begynnelsen av blev møtt med reserverthet, tvil og mistanke? Kan det være noe merkelig i at nettop Margretes naturlige åpenhet blir årsak til utallige skjulte og åpenlyste anklager om unaturlige, usunde trekk i hennes sinn, om forstillelse og hysteri?

Også de prester hun kom i kontakt med, misforstod henne fullstendig. Ubevisst gjorde de alt for å så uro i hennes sjel, inntil Gud omsider sendte henne en inspirert personlighet, pater La Colombière. Men før han kom, hadde hun alt tømt den bitreste kalk som Gud kan rekke et menneske: det å bli misforstått og få sine helligste overbevisninger og ønsker mistenkeliggjort.

Til denne sjelslidelse føiet sig også heftige legemlige smerter som forblev mysterier for både læger og medsøstre og som blev tilskrevet alle mulige, og ofte ydmygende årsaker, men bare ikke den éne årsak som kunde ha forklart alt: Guds kall på hennes offervilje.

Dette legemlige og sjelelige martyrium har satt sitt umiskjennelige preg på den hellige Margrete Marie. Hele hennes fremtreden får lidelsens stempel, hennes ansikt, slik som det kalles frem både i hennes egne skrifter og i hennes biografier, får et smertefullt drag. Hun blir en herjet skikkelse med slukkede øine og bøid rygg, slik som hun går i helgenes prosesjon.

Er det for sterke uttrykk? Neppes. Selv hennes mest kompetente biografer som med ærbødighet erkjenner Korsets mysterium i hennes lidelse, må tilstå at lesningen av hennes skrifter efterlater et blandet inntrykk av såvel ophøiede som nedslående følelser.

Riktignok har også denne merkverdige helgen i henrykkelse sunget sin smertenshymne. Men selv når hun synger kjærlighetens pris, virker hennes sang nesten skremmende på os, som skjelver for Frelserens strenge offerkrav og beskjemmes av Margretes hensynsløse offervilje.

Bare av den grunn blir Margrete Marie Alacoque neppe noensinne en populær helgen. Dertil er hun for meget et offer: hennes menneskelighet blir ikke bare lutret, den blir så å si fortært i Jesu Hjertes glødende flamme.

Vi kjenner henne nesten ikke igjen som en våre egne.

Nei, hun blir nok aldri populær. Hennes livsverk, andakten til Jesu hellige Hjerte, nyter derimot en popularitet som det ikke finnes make til i Guds Kirke. Er det ikke som om vi bak Margrete Maries livsskjebne skimter Johannes Doperens kjempeskikkelse, han som blev redusert til å være en r ø s t der roper i ørkenen, han som måtte avta, forat Kristus kunde vokse!

Slik har det gått med så mange hellige forkynnere som har fått det hverv å la Kristus vokse i hjertene. En slik oppgave fikk også den hellige Margrete Marie. Til denne oppgave blev hun dannet i lidelsens skole. Som enhver forkynner trakk hun oppmerksomheten til sig og d e t blev hennes største kors.

Men da budskapet var forkynt, måtte hun forsvinne, vike plassen for «Ham som kommer» —

Mon det ikke er her at løsningen av hennes gåtefulle livsgang skal søkes?

Scriptsi.

Kardinal Mundelein.

Fra U.S.A. er innløpet meddelelse om at erkebiskopen av Chicago, kardinal George William Mundelein, er avgått ved døden av et hjerteslag, 67 år gammel.

Den avdøde kardinal var en ualmindelig kraftig og virksom personlighet. Av fødsel et ekte folkets barn så han dagens lys 2. juli 1872 i New-York. Efter å ha frekventert en klosterekole som gutt ønsket mange innflydelsesrike personligheter at han skulde la sig utdanne med den militære løpebane for øie, hvad hans store begavelse og karakterstyrke syntes å gjøre ham velkikkert til, men han foretrakk å tre inn ved et presteseminar, som han imidlertid gjennomgikk så hurtig at han var ferdig med studiene der før han hadde opnådd den foreskrevne minimumsalder for prestevigslen. Man sendte ham derfor

til Rom hvor han tilbragte to år i Propaganda-kollegiet — «de skjønneste år i mitt liv», pleide han å si. Etter sin tilbakekomst til U.S.A. blev han en meget benyttet og meget betrodde geistlig og steg hurtig i verdighetene til han i 1915 blev erkebiskop av Chicago. Byen beredte ham en festlig mottagelse men stilte ham også overfor mange vanskelige oppgaver, som de mange emigranter gjorde enn mer komplisert. Men hans sprogtalet, energi og personlige kjennskap til de dårligst stilte samfundslag hjalp ham i alle forhold og i løpet av sin virketid fikk han bygget kirker med prestebolig og skole i alle kjempebyens deler og oprettet over 600 nye kapeller, nye presteseminar, 39 utdannelseinstitusjoner for ungdommen og et hjem for vordende mødre, som blev mønstret for en rekke lignende hjem. I det hele tatt hadde alle velgjørenhetsinstitusjoner hans varmeste interesse og han blev aldri trett av å utarbeide og gjennomføre nye planer i denne retning. Også sporten var ham en hjertesak da han våket nøie over ungdommens harmoniske utvikling på sjel og legeme.

Kardinal Mundelein nød i høi grad president Rooseveltts tillit og stod ham ofte bi med kloke råd. Verdensberømmelse fikk han i øvrig da han i 1937 holdt sin modige og opsigtsvekkende tale mot det nasjonal-socialistiske nyhedenskap. Hans optreden gjorde så meget mer inntrykk som han i de vanskelige år etter krigen hadde vært sjelen i en stor amerikansk hjelpeaksjon til fordel for de mange nødlidende i Tyskland og bl. a. av sin egen lomme betalt og avsendt en hel skibsladning hvetemel. Han fikk en dyptfølt takk av de tyske myndigheter den gang.

Hans popularitet kan for resten best måles ved at en amerikansk forfatter George Seldes i 1934 i sin bok «The Vatican Yesterday, Today and Tomorrow» gikk inn for hans valg som pave neste gang spørsmålet blev aktuelt, skjønt det siden 1522 kun har sittet italienere på St. Peters stol. Han motiverte sin mening med at det siden kirkestatens ophevelse faktisk var Amerikas 20 millioner katolikker som holdt Vatikanet økonomisk oppe.

Kardinal Mundelein hadde som titularkirke Santa Maria del Populo. R.I.P.

Hechjemme —

Bergen. Et innen St. Pauls menighet høit skattet medlem, fru Elisabeth Hals Andersen, fylte 1. oktober 70 år. Den eldre generasjon i Oslo vil sikkert erindre fru Hals, som i mange år var dirigent for St. Olavskirkens sangkor. — Som fru Hals i Kristiania, således har hennes datter, fru Hals Andersen i Bergen ledet St. Cæciliaforeningen i henved 20 år, med aldri sviktende energi. Der skal en egen evne til å lede et sangkor, og særlig vanskelig er det under våre knepne forhold. — Kreftene er fåtallige, den musikalske forståelse til dels mangelfull og interessen ikke alltid like levende. Det blir således ikke så lite av en tålmodighetsprøve å være dirigent. Ikke desto mindre har Cæciliaforeningen i Bergen utfoldet en virksomhet som det stod respekt av i fru Hals Andersens tid, og dens prestasjoner har vakt

beundring langt utenfor Bergens menighets snevre område. Hvad fru Hals Andersen representerer som personlighet og som kunstnerinne vil fremgå av følgende, som er hentet fra «Bergens Tidende» for 30. september og skrevet av den kjente musikkanmelder Sparre Olsen: «Når pianistinnen fru Elisabeth Hals Andersen imorgen fyller 70 år, gir hun oss en kjærkommen anledning til å hylle henne som den store kunstnerinne hun er, og som det elskverdige menneske, klok og fin. Gjennom mange, mange år har hun vært med — som byens fremste pianistinne — å skape fundamentet for et musikkliv her i Bergen. Hennes innsats står som en søile, rank og bærende. — gir man sig til å blade igjennem konsertprogrammene fra år til år, er det et navn som stadig lyser frem: Elisabeth Hals Andersen. Og det er overveldende: det finnes nær sagt ikke den pianokonsert som ikke hun har fremført, for ikke å tale om hennes innsats på kammermusikens område. — En klaverkonsert har ofte stått på fruens program, og det er Griegs a-mollkonsert. Alle som har hatt den glede å høre Elisabeth Hals Andersen tolke denne, glemmer det ikke. Hennes eminente klaverspill spenner over alle strenger: fra det poetisk fine til det sterkt dramatiske. Hun forener kvinnelig ynde og maskulin kraft. Hennes spill er ualmindelig sobert og klart, og hennes skjønn anslag er et kapitel for sig! I sannhet en pianistinne av dimensjoner. — Fru Elisabeth Hals Andersen har aldri beilet til noget annet enn sin kunst. Fordi hun aldri har sluppet av på kravene, fordi hun alltid har skutt målet høiere, står hun på sin syttiårsdag som en helstøpt personlighet, en usvikelig representant for det beste i kunstnersinnet, trofasthet og ærlighet overfor kallet.»

R. J.

Oslo. St. Halvards Elisabethkongregasjon hadde sitt første møte i kirken mandag 2. ds. Til alles glede hadde 28 gifte damer innfunnet sig. Preses pater Notenboom talte om: Kristus og kvinnen. — Etterpå var det selskapielig samvær og valg på styre. Prefekt blev fru Käthe Thielermann, mens de tre fruene C. Litthauer, A. Hansen og M. Arntzen, som allerede hadde vært styremedlem i fellesforeningen, blev gjenvalgt. — Senere på kvelden blev det lest op en interessant artikkel, tatt fra Katolsk ukeblad. — Starten var helt utmerket og lover godt for fremtiden. Forventningene har ikke slått feil og vi kan regne med å samle i vår kongregasjon 85 % av de gifte damer i menigheten, og det må regnes for et godt resultat. Dessuten har provincialforstanderinnen vist en så enestående velvilje, at preses kunde opplyse at man trygt kan regne med både moder Cosmasias og st. Cicilias trofaste assistanse, noget medlemmene setter meget stor pris på.

C. L.

Oslo. Den nye St. Josefsforening i St. Halvard menighet blev startet onsdag 20. september 1939. Foreningens direktør pater Notenboom åpnet møte med nogen ord om det arbeid som var utrettet for å skaffe St. Halvards menighet en egen forening. Samtidig håpet direktøren på mange medlemmer og sluttet med å ønske den nye forening fremgang og trivsel i de kommende år. For man gikk over til valg blev de nye lover satt op, med enkelte avvikelser blev man stående ved de lover der var gjeldende da Josefforeningen bestod av medlemmer fra begge menigheter. Som paragraf 1 i de opsatte lover § 1. Formål: Foreningens formål er å fremme et katolsk liv med gjensidig oppbyggelse, belæring og underholdning. Under livlig debatt blev så det første styre valgt. Som foreningens direktør blev sognepresten pater Notenboom. Det øvrige styre: Formann Petter Bongard, nestformann Einar Gundersen, sekretær Eduard Endresen, kasserer Waldemar Abell. For øvrig blev som revisorer innsatt Johan Hauge og Ernst Andersen med Bernard Litthauer som varammann. Der blev senere på aftenen fremsatt forslag om foreningens arbeide for kommende sesong.

E. E.

Fra redaksjonen.

Da, som man vil se av det efterfølgende, de skandinaviske katolske kvinneforbunds medlemsblad, som blev utgitt, redigert og trykt i Danmark med svensk og norsk redaktør for fellesnumrenes vedkommende, er ophørt å eksistera bringer vi et utførlig referat av det danske forbunds landsmøte her i «St. Olav»s kvinnespalter. Vi benytter anledningen til å minne om at de alltid står åpne for stoff av særlig interesse for katolske kvinner og ut vi som vanlig vil bringe artikler og nyheter fra den internasjonale Unions medlemsorgan «Cahiers».

Danmark Katolske Kvindeforbund's 6. landsmøte.

Som allerede meddelt her i «St. Olav» avholdt Danmarks Katholske Kvindeforbund sitt 6. landsmøte søndag d. 1. oktober. Som representant for Norge møtte St. Olavs redaktør. At det vilde bli et overordentlig interessant landsmøte kunde man jo si på forhånd da det samlede styre ønsket å gå og det altså skulde velges representanter ikke alene for dem som gikk efter tur men et helt nytt styre. Det var derfor et ansvarsfullt hverv som påhvilte tillitsmennene — så meget mer ansvarsfullt som forbundets drivende kraft like fra dets opprettelse av, den også her i Norge kjente, avholdte og aktede formann fru Augusta Utke Ramsing, ønsket å tre tilbake og det ikke var noen lett oppgave å finne den, som kunde og vilde ta hvervet op.

Det var derfor en særegen stemning i den skjønne Jesu-hjerte kirke i Stenogaten under messen og felleskommunionen som innledet landsmøtet. Man merket hvor optatt alle sinn var for å finne den vei og de midler, som nu best kunde føre til målet: Guds rikes fremgang i Danmark ved den av Kristus innstiftede og opretholdte Kirke. Det var ansvarsbevisste kvinner som knelte og bad, og for åpne hjerter og åpne sinn talte pater Sialm, S. J. — en preken som samtidig var hans siste i egenskap av forbundets åndelige rådgiver gjennom mange år, idet også han trådte tilbake for å gi plass for en yngre kraft efter at han har båret dagens byrde og hete like siden pater Günthers død. Hans manende ord: «Uten bønn ingen nåde, uten nåde ingen velsignelse» fant villig jord-

bunn, og i den påfølgende felleskommunion deltok såvidt det kunde bedømmes alle de tilstedeværende medlemmer.

Så samledes man til kaffe i den utmerkede institusjon «Hallen», og derfra gikk styret, formennene og tillitsmennene over i en av de mindre saler i Stenogaten, hvor møtet blev satt under fru Utke Ramsings presidium. I sin velkomsttale takket fru Ramsing særlig de tilstedeværende mange representanter fra provinsen, som tross alle vanskeligheter var møtt så tallrik frem, hvorpå det blev foretatt navneoprop ved sekretæren frk. Ulla Andersen, mens en del av de unge damer — og det var mange søte, friske unge damer til stede! — hjalp med å utdele emblemene. Derpå blev beretningene fra de tilsluttede foreninger oplest, og til hver enkelt knyttet den årvåkne formann en opmuntrende, anerkjennende eller spørrende bemerkning. For en utenforstående er det et imponerende arbeid som utføres — selv ganske små foreninger som nærmest faller inn under «hvor to eller tre er forsamlet i mitt navn» viser klart, at de har Kristi ånd boende i sig og at gnister av hans kjærlighets flamme brenner lysende varmt i deres virke. I sin avsluttende tale kom fru Ramsing, efter å ha takket for det store arbeid som utføres, inn på den betydning som de rent religiøse foreninger har og fremholdt den verdi, som ligger i tilbedelsen foran det allerhelligste sakrament og de mange sonekommunioner. Efter at fru Tardini varmt hadde anbefalt opprettelsen av flere mødreforeninger og tanken hadde vunnet almindelig tilslutning gikk man over til å drøfte styrevalget. I sin forklarende tale om styrets beslutning å gå in pleno presiserte fru Ramsing, at hun nu syntes hun både hadde rett og plikt til for sitt vedkommende å be sig fri. Hun var nu 65 år og hadde allerede i 1925 da man opfordret henne til det ment at det var i seneste laget for henne å ta arbeidet op. Det hadde ofte vært en besværlig og strid tid siden, men nu ligger linjene optrukket på en klar basis og andre og yngre krefter kan føre arbeidet videre i den samme retning. De andre styremedlemmer ønsket å gå med henne fordi all innsats har vært gjort i et samarbeid som vi alle har vært glade for men som også vanskeliggjør muligheten av å skulde ta en annen innstilling under en ny formann og med delvis helt nye styremedlemmer. Man har derfor valgt å nedlegge arbeidet samtidig.

Forskjellige navn blev derpå drøftet — innimellem oplyste frk. Ulla Andersen om at den nye lomme-kalenderen for 1940 var kommet og tilbød å stå den nye sekretær bi med utsendelsen m. m. av den, hvilket vakre tilbud blev mottatt med begeistret takk-nemlighet. Til sist tok frk. Gudrun Strøm fra Aarhus ordet og bragte fru Ramsing en dyptfølt takk for hennes opofrende og kjærlige virke i forbundets tjeneste. Hun foreslo at fru Ramsing skulde utnevnes til æresmedlem, hvilket selvfølgelig blev mottatt med akklamasjon. Møtet blev derpå hevet og formiddagens samvær avsluttedes med en hyggelig frokost hvor stemningen utkrystalliserte sig i gode og pointrike taler.

Generalforsamlingen

fant sted i den store St. Knudssal i Stenogaten. Hans eksellense biskop Suhr var tilstede i spissen for en fyldig representasjon av den herværende geistlighet. Etter at fru Ramsing hadde budt velkommen og særlig rettet denne hilsen til biskopen og presteskabet samt til pater Sialm for hans utrettelighet og beredvillighet gjennom alle år når det gjaldt å gi gode ord og kloke råd, valgte man til dirigent fru Stampe Feddersen, hvorpå det blev foretatt navnprop og et telegram fra Norge oplest. Fru Ramsing avgav dernest sin beretning, som omfattet hele D.K.K.F.s historie fra 1924 til nu. Fru Ramsing innledet med å si, at mange hadde undret sig over at det var innkalt til landsmøte i disse urolige tider, men livet må gå sin gang og det er vår plikt så vidt mulig å arbeide med og for det som har vår interesse og tjener vår sak.

For en norsk referent er det jo meget morsomt å høre den store andel vår kjære fru Anna Backer har i forbundets tilblivelse — det skyldes jo hennes initiativ. Hun traff fru Ramsing da «Nationalrådet» holdt møte i København 1924 hvor fru Ramsing representerte de danske katolske kvinner — og etter påvens opfordring arbeidet fru Backer intenst på å få dannet en sammenslutning av Danmarks katolske kvinner til samfundsarbeid i katolsk ånd som et ledd i den verdensomspennende kvinneunion. Tanken fenget også hos fru Ramsing, og den 20. februar 1925 blev den danske liga dannet — samme år fulgte den norske og svenske efter, alle tre efter de samme prinsipper. Man gikk straks i gang med en utstrakt foredragsvirksomhet, som også samlet mange protestanter. Et medlemsblad blev utsendt som senere utviklet sig til å bli et skandinavisk fellesorgan. Som første praktiske opgave opprettedes prinsesse Margrethes ferie-hjem som senere fikk sin egen bolig på Trørødhus, innkjøpt i 1927 med eget kapell innviet i 1930. Trørødhus har også avgitt plass for retretter og ungdomsstevner. Religiøse og sociale studiekretser, henholdsvis ledet av prester og legfolk har vært avholdt og blir avholdt hvert år. Fru Ramsing redegjorde videre for de forskjellige tiltak — særlig interesse knytter sig til forbundets utgi-

velse av en utmerket redigert sangbok og av lommekalenderen.

Et meget interessant punkt i fru Ramsings beretning var redegjørelsen for de andragender som forbundet har innsendt ut fra dets opgave: å gjeninnføre en kristen ånd i et avkristnet samfund. Forbundet har derfor fulgt våkent med i det politiske liv og i alle nye lovforslag og forsøkt å gripe inn eller iallfall la Kirkens synsmåte komme klart frem når disse lovforslag stred mot kristen tro og etikk. Man har kunnet gjøre det, fordi et landsforbund kunne tale i samtlige katolske kvinners navn, og fordi ordene fikk ennu større vekt ved at en verdensomspennende union stod bak. Og det må erkjennes at man har vært på vakt overfor det som er hendt i de forløpne år — det var en imponerende liste over betenkninger som fru Ramsing kunde fremlegge: 1926 ang. neomalthusianismen — 1929 ang. den borgerlige strafferett — likeledes i 1929 ang. den nye ekteskapslov. Særlig betydning hadde det at man i 1931 efter et andragende til skoledireksjonen oppnådde at en katolikk kom med i den kommisjon som skulde revidere skolebøkene og derved fikk korrigeret en del av de verste fordommer og usannferdigheter ang. den katolske Kirke. 1932 blev det protestert mot den nye svangerskapslov, og dessuten redegjort for Kirkens syn på likbrenning.

Fru Ramsing omtalte derefter i store trekk Unions internasjonale virke — vi håper å kunne bringe hennes redegjørelse herfor in extenso ved en senere anledning. Og til sist påminnet fru Ramsing alle katolske kvinner om det arbeid de må utføre på sig selv hvis de vil være på hoide med de krav som stilles til dem i hjemmene og i samfundet. Uten å gjennomtrenges av Kristi kjærlighets ånd så den inspirerer all vår ferd er det umulig å oppfylle disse krav. Denne ånd er vårt forbunds styrke — vi håper og ber om at den må bli retningsvisende også for det nye styre som skal velges idag.

Beretningen blev godkjent av forsamlingen hvorpå den kjente forstanderinne for Vanforehjemmet frk. A. M. Speyer bragte fru Ramsing en hjertelig takk for hennes opofrende virke, idet hun særlig fremhevet fru Ramsing som det lysende eksempel på Guds-frykt, energi og karakterstyrke: «Du har kun villet gå Guds veier.» Og så meddelte forstanderinnen, at da man hadde sett hvor vanskelig det ofte var å få pengene til å slå til for de tusener av småpiker på Trørødhus hadde en del venner av fru Ramsing satt sig i spissen for en innsamling. Den hadde nu nådd det mål den hadde satt sig: 20 000 kr., og hun bad fru Ramsing motta pengene og gi dem til det nye styre.

På de unges vegne talte frk. E. Tardini, idet hun navnlig minnedes fru Ramsings innsats på Trørødhus for barna og de unge som alltid hentet ny energi og nytt livsmot når de som voksne hadde anledning til å vende tilbake dertil og lytte til hennes gode råd og

opmuntrende tale. Fru Lohrer avla derpå regnskapet og fikk en velfortjent anerkjennelse. Og så fulgte

Biskopens tale:

Hans eksellense innledet med å takke fru Ramsing for hennes store, uegennyttige og dyktige arbeid. Det hadde alltid vært som den gode sæd og rettet mot åndelige mål — derfor vil det fremdeles spire og gro og bære god frukt. Det har vært båret av ånd og initiativ — og også på det økonomiske område har fru Ramsing gjort en stor og dyktig innsats, ti det er ikke nok å ha mange planer men man må også forstå å skaffe midler til å gjennomføre dem. Vikariatet skylder fru Ramsing stor takk. Derneft gikk biskopen over til å omtale en del interne anliggender idet han vilde benytte denne anledning hvor det kun var katolikker til stede. Biskopen fremhevet atter, hvorledes det var en hovedbetingelse for Kirkens vekst og anseelse at det hersket fred og fordragelighet innenfor dens rekker. Enhver må ransake sin egen samvittighet om han eller hun har virket tilfredsstillende i samarbeidets vanskelige kunst. Samarbeidet vil stå sin prøve i den nærmeste fremtid hvor skole spørsmålet skal tas op — her kan D.K.K.F. være til stor hjelp, og særlig vil det ha sin interesse å høre mødrenes uttalelser. Alle ideer og forslag må behandles og drøftes om de kan tjene til sakenes lykkelige utvikling. Vi skal hjelpes ad med å konsolidere Kirkens stilling her hjemme — de nyeste nøiaktige undersøkelser viser at tallet på de danske katolikker er langt lavere enn hittil antatt, nærmere 20 000 enn som før beregnet 26 000, men biskopen går ut fra at alle vil støtte ham ved å gi ham de opplysninger som kan hjelpe ham til å treffe de avgjørende beslutninger på så saklig og objektivt grunnlag som mulig. (I parentes: det er redaktør Kjørulff, som har utført det store arbeid å opta en statistikk av det reelle antall katolikker i Danmark.)

Biskopen gikk derpå over til å tale om

Medlemsbladet.

Hs. eksellense har jo hele tiden arbeidet for en konsentrasjon av den danske katolske presse. Ut fra dette prinsipielle syn var «Nordisk Ugeblad» og «Katolsk Ungdom» blitt slått sammen til «Katolsk Ugeblad», og av samme grunn måtte nu også de katolske kvinners organ vike for høiere hensyn, idet det naturligvis så er en selvfølge at forbundets interesser får en gjestfri plass i det danske katolske fellesorgan. Og så sluttet biskopen med å ønske at det nye styre vilde føre det store vakre arbeid videre i den samme ånd. Selv om nye krefter ofte ønsker omforandringer, så er øieblikket ikke inne for alt for store forandringer slik som tidene nu er. Til sist gjentok hs. eksellense vikariatets takk til fru Ramsing.

Frk. Gudrun Strøm opleste derpå sin beretning fra lesekreten, men motiverte først sitt forslag om å gjøre «vår uforlignelige formann» til æresmedlem. Det er et mildt uttrykk å si at forslaget vakte begeistret tilslutning — det reiste sig en applausstorm som først la sig da fru Ramsing med takk hadde mottatt den velfortjente heder.

Man gikk derpå til valg og mens stemmesedlene blev optalt drøftedes forskjellige mindre anliggender.

Valget

gav som resultat: fru grevinne Scheel — frk. B. West — frk. E. Spetzler — frk. E. Tardini — fru Sutermeister-Feyring — frk. L. Hastrup — fru Alma Jensen — fru Steiner — fru Holst. Det trådte straks sammen for å velge formann — det blev fru Sutermeister-Feyring.

Suppleanter blv frk. G. Weiss — frk. A. Schou — frk. E. Rasmussen — frk. Osterhammel — frk. I. Sinding.

Så holdt den nye formann fru Sutermeister-Feyring sin vakre og appellfylte

Tiltredelsestale.

Efter å takket for den viste tillit priste fruen i poetiske ord det avgåtte styres virke. Med rammiende billeder fra blomstenes verden karakteriserte fruen den store nybrottsgjerning som var utført gjennom mange slitsomme år. Hvilen var velfortjent. Nu trer nye krefter til — må vi kunne plante gode skjønne vekster på den jord som er så vel beredt! Ungdommens opdragelse med høie etiske idealer for øie og med sinnet rettet mot katolsk aksjon er ett av våre mål — en felles bølgelengde for alle danske katolikker skal med Guds help bli midlet til å nå dette mål. Fru Sutermeister sluttet sin varmhjertede tale med et inderlig ønske om at beredvillighet og fordragelighet, klokskap og fremsynthet måtte prege det nye styres ferd til gagn og glede for oss alle og til ære for Kirken, vår overhyrde biskopen og mest av alt: til ære for Gud fader, sønn og helligånd.

Ordene gav en gjenklang som lovet godt for fremtiden — og det var med fortrøstningsfull takk at fru Ramsing avsluttet møtet:

Lovet være Jesus Kristus!

Til åndelig rådgiver
for D. K. K. F. har biskop Suhr utnevnt
sogneprest Jacob Hjorth.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.